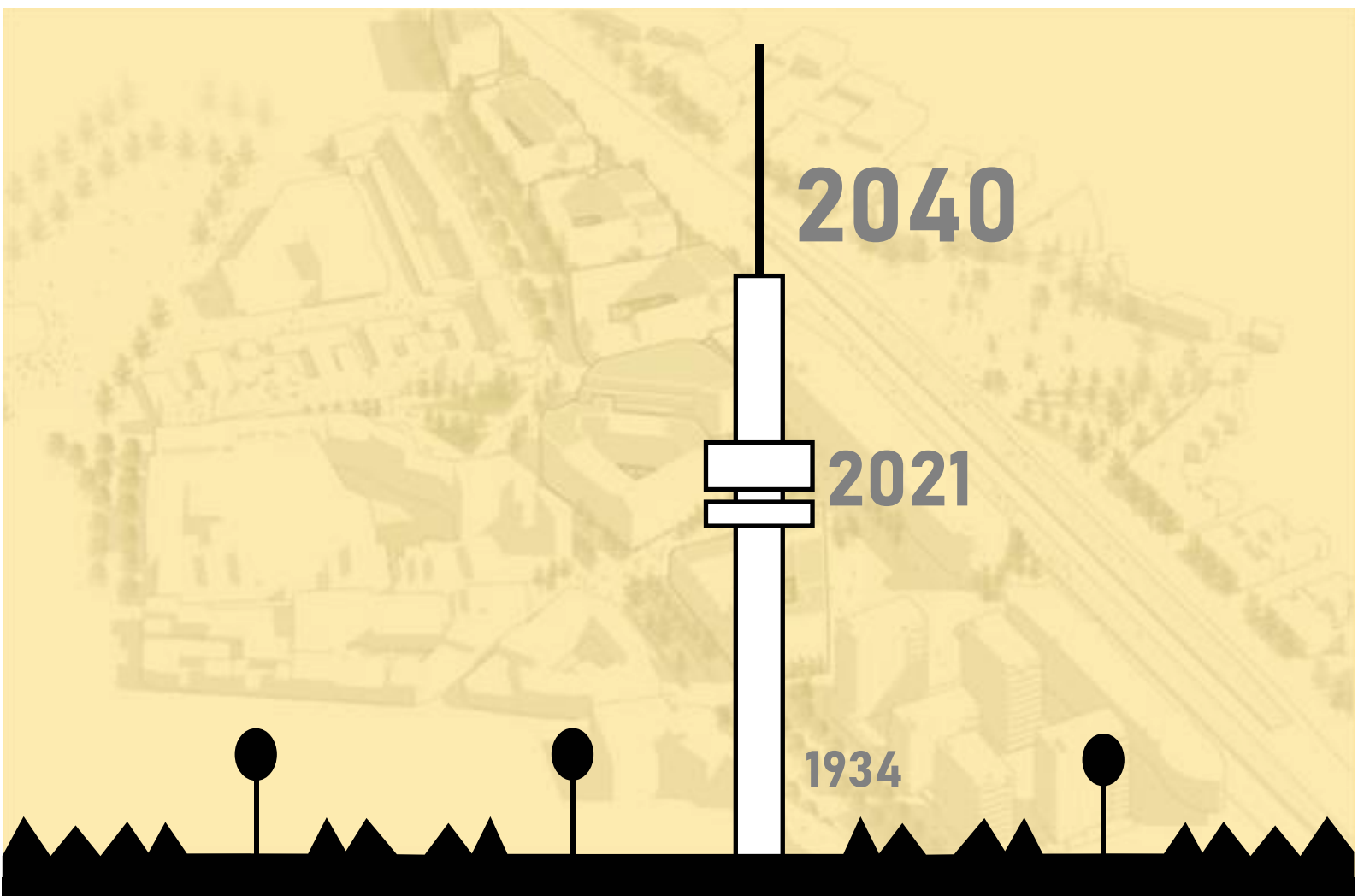

Definitief Plan van Aanpak 2.0

Participatietraject voor de Omgevingsvisie 2040 gemeente Hilversum

Samenvatting

Met het opstellen van de omgevingsvisie richt de gemeente Hilversum zich actief en vol energie op haar toekomst. Centraal staat de vraag: wat voor gemeente wil Hilversum in 2040 zijn?

De stad, met haar unieke karakter, is rijk aan historie en traditie en is een geliefde plek bij haar huidige bewoners. Het heeft een regionale en nationale functie en trekt vanwege haar prettige leefklimaat en mooie omgeving veel nieuwe bewoners aan. De ruimte is echter beperkt: de stad is omringd door beschermde natuur en in de stad is weinig ruimte voor extra woningbouw en het daarmee toenemend gebruik van de auto. Samen met toekomstgerichte thema's als verduurzaming, energietransitie en mobiliteit staat Hilversum voor een even boeiende als complexe opgave. Een puzzel die de gemeente graag samen met zoveel mogelijk Hilversummers legt.

Om dat goed te organiseren hebben wij (IDBVV) een intensief en aantrekkelijk participatie-programma opgesteld, dat van start gaat op 9 juni. We zullen met een bijzondere stijl en sfeer, met lef en met inhoud Hilversummers, stakeholders en de gemeente bij elkaar brengen en samen laten werken aan denkrichtingen voor het Hilversum van 2040. Dat werk zal eind oktober worden opgeleverd, samen met een advies over de manier waarop deze uitkomsten van de participatie kunnen worden geborgd in de stap hierna: het opstellen van de Omgevingsvisie zelf. In ons Plan van Aanpak staat het hele programma, voorzien van omschreven doelstelling en planning.

Het is uiteraard wenselijk dat die Omgevingsvisie breed wordt gedragen door de Hilversumse leefwereld. We beginnen daarom met zo veel mogelijk Hilversummers te *bereiken*. Door aan te kondigen dat iedereen de komende maanden kan bijdragen, en ook gevraagd wordt dat te doen. Met posters door de hele stad, met gesprekken op straat, berichten in de krant en brieven in de bus: het kan Hilversummers niet ontgaan. Vervolgens zullen we met twaalf inleidende sessies, in de acht wijken en in vier sessies op speciale thema's, zo veel mogelijk verschillende deelnemers *betrekken* bij het doel en de onderwerpen. Buurtbewoners, ondernemers, verenigingen, initiatiefnemers, adviesraden, het maatschappelijk middenveld, ambtenaren en het stadsbestuur: ieder heeft hierin een rol en de kans om bij te dragen. En dat uiteraard allemaal corona-proof: de sessies zijn fysiek waar het kan, digitaal waar nodig.

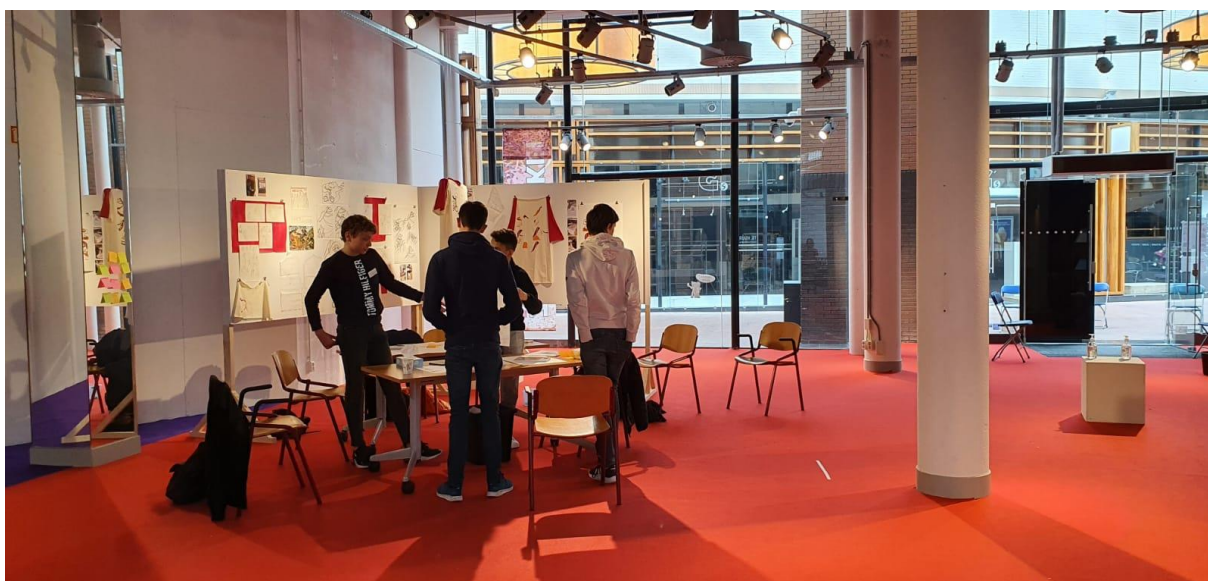

Centraal in ons programma staat het *Atelier van de Toekomst*. Zes weken lang wordt samen intensief gewerkt aan het tot elkaar brengen van de besproken onderwerpen en thema's tot een integraal geheel. Dit gebeurt op een aantrekkelijke en zichtbare centrale plek in de stad en met inspirerende gasten en creatieve werkvormen. De muren worden gebruikt om de input, de voortgang en het proces te tonen.

Bij al dit werk worden we ondersteund door een interactief online participatie-platform. Hier kan iedereen volgen wat er gebeurt, en kan op verschillende manieren worden bijgedragen: met polls, enquêtes, individuele bijdrages en meer. Het laat zien wat er is gebeurd en wat nog zal volgen. Alle bijdragen en uitkomsten blijven zichtbaar.

In oktober zorgen we dat al het werk tot één of meer denkrichtingen wordt samengebracht en van een borgingsadvies wordt voorzien. Dit resultaat bespreken we dan met deelnemers en delen het met de volgers van dit proces. Tot slot zullen we aan het eind van het jaar het participatieproces met deelnemers evalueren.

Wij zetten in op Hilversum 2040: een breed gedragen toekomstbeeld!

Beelden van het komende Atelier van de Toekomst. Hier is de ruimte in gebruik door de Stichting Omgevingseducatie met leerlingen van de Alberdingk Thijm MAVO en het Roland Holst College, die zich buigen over de toekomst van Hilversum.

31 mei 2021,

Jasper Etten en Tanja den Broeder,
In-de-buurt-van-Verbinding (IDBVV)

Definitief Plan van Aanpak Participatietraject voor de Omgevingsvisie 2040 gemeente Hilversum

IDBVV, 23 mei 2021

BELANGRIJK WOORD VOORAF

Voortschrijdend inzicht en disclaimer

Dit Definitief Plan van Aanpak is samengesteld uit ons oorspronkelijk plan van 10 maart j.l. samen met nieuwe inzichten, de afgelopen weken opgedaan uit intensief overleg met de ambtelijke organisatie, overleggen met wethouder Floris Voorink, Stichting Omgevingseducatie, HOP2040, de buurtcoördinatoren en met platformbouwers, een sessie met de gemeenteraad en contacten met de leefwereld. Onze visie, strategie, uitgangspunten, aandachtspunten hebben we verder uitgewerkt tot het programma, in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 1 besteden we eerst aandacht aan het scherper definiëren van 'De opdracht' en in hoofdstuk 2 'De doelstelling'.

Deze opgave is een opgave die constant in beweging is: participerend tot een Omgevingsvisie komen is in meerdere opzichten een nieuwe opgave. Waarin veel zal worden geleerd en waarin nieuwe inzichten steeds weer zullen bijdragen aan het aanscherpen van inzichten, en waar mogelijk van het programma.

INHOUDSOPGAVE

I.	DE OPDRACHT	4
	1.1 Inleiding	4
	1.2 De participatie- en communicatieopgave	4
	1.3 Omgevingsanalyse.....	5
II.	DE DOELSTELLING	7
	2.1 Drie doelen voor het participatieproces voor de Omgevingsvisie	7
	2.2 Het hart van het proces	7
	2.3 Uitgangspunten en aandachtspunten	8
III.	HET PROGRAMMA	10
	3.1 Participatiestrategie: bereiken, betrekken en borgen	10
	3.2 Programma-onderdelen.....	10
	3.3 Communicatiestrategie	13
	3.4 Planning	14
IV.	Begroting	16

I. DE OPDRACHT

1.1 Inleiding

Met de komst van de nieuwe Omgevingswet in 2022 moeten zowel het Rijk als provincies en gemeenten een Omgevingsvisie maken. De Omgevingswet bundelt 26 wetten in één wet. De Omgevingsvisie is onderdeel van deze wet. Ook Hilversum werkt aan een eigen Omgevingsvisie die de leefomgeving voor 2040 beschrijft.

Niet eenvoudig, want in de Omgevingsvisie komen allerlei grote en belangrijke thema's aan bod zoals bereikbaarheid, wonen, werken, duurzaamheid, biodiversiteit en klimaat. Voor de Omgevingsvisie gaat het daarbij vooral ook om de samenhang: een integrale en strategische visie op ruimte, milieu, natuur, water, landschap, infrastructuur, veiligheid, gezondheid, cultureel erfgoed, verkeer en vervoer.

De gemeente wil begin 2023 besluitvorming over de Omgevingsvisie hebben en de voorbereidingen daartoe zijn in volle gang. Complexiteit en tijdsdruk zijn invloedrijke factoren op het gewenste en ook benodigde participatieproces, waarin de belangrijkste vraag is: *wat voor gemeente wil Hilversum in 2040 zijn?*

In het Bestuurlijk Plan van Aanpak van de gemeente wordt als volgt gefaseerd: *Fase 1 Inventarisatie en analyse, Fase 2 Verbinden en vormen, Fase 3 Visie en uitvoeringsagenda*. In fase 1 werden diverse bijeenkomsten georganiseerd met o.a. als resultaat een Omgevingsfoto en een structurele samenwerking met Stichting Omgevingseducatie voor het betrekken van kinderen en jongeren.

In-De-Buurt-Van-Verbinding (IDBVV) is door de gemeente gevraagd om vanaf 1 april j.l. tot uiterlijk februari 2022 de participatie rondom de Omgevingsvisie voor fase 2 vorm te geven, te organiseren en te regisseren. Daarbij is gevraagd het proces te begeleiden, de uitkomsten te bundelen tot één of meer denkrichtingen, en een rol te nemen in de borging van die uitkomsten in de vervolgstappen die nodig zijn om te komen tot de Omgevingsvisie.

De komende maanden gaan we er stevig tegenaan. Het staat ons helder voor ogen dat het succes van deze participatiefase alleen mogelijk is met een zo groot mogelijke inspanning van alle betrokken in deze opgave: de hele Hilversumse gemeenschap. Wij verwachten dat de lef die door iedereen tot nu toe getoond is om te komen tot een breed gedragen Omgevingsvisie 2040, ook de komende maanden aanwezig zal zijn. Het is onze intentie om daar veel aan bij te dragen en deelnemers aan deze participatie daar steeds voor te inspireren.

1.2 De participatie- en communicatieopgave

Op hoofdlijnen bestaat de opgave uit 3 delen, nl. bereiken, betrekken en borgen:

Bereiken

Grote nadruk ligt op het bereiken van een bredere groep Hilversummers, met speciale aandacht voor groepen die niet of weinig gewend zijn aan contact met de gemeente. Voor deze bijdrage aan de participatie is een specifieke communicatiestrategie nodig. Die deels bestaat uit communicatie die een zo breed mogelijk publiek laat weten dat er een kans is bij te dragen aan het ontwikkelen van een toekomstbeeld voor Hilversum, en deels bestaat aan het belopen van specifieke routes om specifieke groepen in beeld te krijgen, te benaderen en te betrekken. Daarbij wordt de hulp ingezet van buurtcoördinatoren, buurtplatforms, sleutelfiguren in een buurt en de kennis van sleutelfiguren en stakeholders bij de ambtelijke organisatie.

Betrekken

Doel is om in een korte tijd van enkele weken intensief in beeld te zijn met de boodschap dat je mee kan denken over de toekomst van Hilversum. Daarin zit op onderdelen ook meteen een optie tot meedoen verwerkt. Vervolgens zijn er diverse opties om met simpele instrumenten een bijdrage te leveren: polls, stellingen, enquête, het schrijven van een verhaal, het leveren van een beeld, beschrijven van een idee of een initiatief. Ondertussen start het betrekken, met sessies (online, waar mogelijk fysiek), waar wijk-gerelateerd en thema-gerelateerd gevraagd wordt naar toekomstbeeld. Hierbij wordt voortgeborduurd op de inzichten en producten van fase 1 en de opzetten voor de deelvisies.

Borgen

Het inhoudelijke doel van de participatie, het komen tot één of meer breed gedragen denkrichtingen, gebeurt in het *Atelier van de Toekomst*. Hier wordt alle input samengebracht, in beeld gebracht, gebundeld en met elkaar in verband gebracht. Scenario's worden naast elkaar gezet, om te zien waar wel en niet een *integraal* toekomstbeeld kan ontstaan. Met de denkrichting(en) wordt ook een voorstel voor de borging ervan in fase 3 van het komen tot een Omgevingsvisie opgesteld. Deze borging gaat over stappen die in verschillende processen nodig zijn om deze participatie in de Omgevingsvisie te laten landen en het parcours voor te sorteren voor vaststelling en inbedding in de gemeentelijke organisatie, met aandacht voor de verschillende participatielessen die tijdens deze fase zijn opgedaan.

1.3 Omgevingsanalyse

De formele context

Participatie is een van de speerpunten van de Omgevingswet. De Omgevingswet zegt over participatie: 'het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden [...] bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit'. Met belanghebbenden bedoelt de wet burgers, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden.

De Omgevingswet stimuleert vroegtijdige participatie. Daarmee kunnen overheden namelijk op tijd belangen, meningen en creativiteit op tafel krijgen. De Omgevingswet wil meer ruimte geven voor ideeën van initiatiefnemers en voor lokale afwegingen. Daarin wegen de belangen van betrokkenen nadrukkelijk mee. Die betrokkenen doen mee en laten van zich horen: participatie.

Met de Omgevingswet wordt het verplicht om in het kader van een Omgevingsvisie, programma of omgevingsplan, participatie toe te passen en daarvoor gemeentelijk beleid op te stellen.

Volgens de Omgevingswet maken gemeenten, provincies en het Rijk ieder een Omgevingsvisie. De verantwoordelijkheden en ambities van een overheid houden echter niet op bij ieders grens. Besluiten binnen de ene gemeente of provincie kunnen gevolgen hebben voor andere gemeenten of provincies. Daarom is het essentieel om de opgaven, plannen en verantwoordelijkheden van naastliggende gemeenten of provincies te kennen.

Relatie tussen gemeente en samenlevingspartijen

Met één van de samenlevingspartijen ontstond gaandeweg tijdens fase 1 een dynamische relatie: met HOP2040. Deze vereniging van ondertussen 39 bewonersorganisaties werd opgericht met als doel een bijdrage te leveren aan *betekenisvolle participatie* voor de Omgevingsvisie van Hilversum.

Zij maakten bezwaar tegen de keuze van het participatieniveau¹ van de gemeentelijke organisatie: 'Consultatie'. Daarbij wordt tijdens het participatieproces advies ingewonnen vanuit de samenleving.

HOP2040 stelt dat de minimale voorwaarde van betekenisvolle participatie is, dat bewoners en belanghebbenden de ruimte krijgen om hun eigen visies en inzichten in te brengen, en dat die via een open wisselwerking tot stand komen. Hun opvatting is dat het enkel uitvoeren van peilingen en enquêtes die gewenste betekenisvolle participatie onvoldoende bedient². Uiteindelijk stemde HOP2040 in met een aangepaste vaststelling voor het participatieniveau: 'zwaarwegend advies'.

De uitwisseling die plaatsvond tussen de gemeente en HOP2040 leidde verder tot nog twee besluiten:

- dat voor fase 2 in de periode van april 2021 t/m februari 2022 een onafhankelijk bureau wordt aangetrokken, (dit werd uiteindelijk IDBVV), met als specifieke opgave te zorgen voor één of meer denkrichtingen en een begeleidend borgingsadvies;
- dat het in stelling brengen van een maatschappelijke klankbordgroep zal helpen om op het proces bij te sturen waar nodig of gewenst.

De sectorale visies

Bij de vormgeving van de participatie is het van belang er rekening mee te houden dat de gemeente ook aan de slag is met sectorale visies die bijdragen aan de Omgevingsvisie, zoals:

- Woonvisie
- Mobiliteitsvisie
- Economisch perspectief
- Energietransitievisie

Een Omgevingsvisie moet de volle breedte beslaan en als kader kunnen dienen voor al het sectorale beleid dat ofwel opgaat in de Omgevingsvisie, dan wel een plek krijgt in een programma. Deze deelvisies zijn in het product 'Verkenningen naar integrale perspectieven' uit fase 1 meegenomen en sorteren de opgave voor fase 2 voor; door ruimte te geven aan participatie kan verder worden gewerkt aan integrale en ook politieke keuzes van één of meer denkrichtingen, om in fase 3 verder te kunnen werken aan het schrijven van de definitieve Omgevingsvisie.

Stichting Omgevingseducatie

In fase 1 is een samenwerking gestart met Stichting Omgevingseducatie waarbij kinderen en jongeren bijdragen aan de Omgevingsvisie met hun toekomstbeelden, vragen, zorgen en ideeën. Deze samenwerking wordt voor fase 2 voortgezet, zowel op inhoud als op het betrekken van geïnteresseerde kinderen en jongeren bij de verdere participatie. Waarbij tekeningen, verhalen maar ook de vragen van hen worden betrokken. Daarnaast is er de kans de ouders te bereiken via dit programma.

---

¹ Er bestaan diverse hiërarchische structuren voor participatieniveaus. Zo stelt bijvoorbeeld 'de ladder van Wilcox': 1. Informatie, 2. Consultatie, 3. Samen beslissen, 4. Samen handelen 5. Ondersteunen van individuele initiatieven in de gemeenschap (<https://nl.wikipedia.org/wiki/Participatieladder>)

² Zie de geschreven reactie tijdens inspraak voor de mobiliteitsvisie d.d. 14.01/2021: <https://hop2040.nl/index.php/2021/04/14/inspraakreactie-op-de-mobiliteitsvisie/>

SDG's

De duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN bieden een kans om naar grote thema's te kijken en de opgave voor de Omgevingsvisie in een breed kader te plaatsen waar ook sociale en ecologische, naast economische, wenselijke toekomstperspectieven en -doelen worden geadresseerd. De SDG's zijn een oproep tot actie voor alle landen – arm en rijk – om welvaart te bevorderen en tegelijkertijd de planeet te beschermen tegen klimaatverandering. Ze leggen de grondslag voor het beëindigen van armoede, met strategieën die zowel economische groei ontwikkelen als een reeks sociale behoeften aanpakken, zoals onderwijs, gezondheid, sociale bescherming en werkgelegenheid. In deze fase zal tijdens het Atelier van de Toekomst een presentatie/sessie worden gewijd aan de manier waarop de SDG's van waarde kunnen zijn bij het tot stand komen van een integrale denkrichting.

Aandacht voor de regio

Al lerende wordt in heel Nederland door het maken van Omgevingsvisies geëxperimenteerd met het verbinden en op elkaar betrekken van de Omgevingsvisies nationaal, regionaal en gemeentelijk. Regionale samenwerking aan integrale opgaven is wenselijk en er zal tijdens deze fase aandacht aan worden besteed tijdens het Atelier van de Toekomst.

II. DE DOELSTELLING

2.1 Drie doelen voor het participatieproces voor de Omgevingsvisie

Zoals in hoofdstuk 1 al aangegeven, bestaat het doel van deze participatie- en communicatieopgave uit drie delen:

Het eerste doel is al deze partijen te bereiken, te betrekken en in te zetten op het constructief met elkaar in verbinding raken gedurende het participatieproces.

Het tweede doel betreft concreet de leveringen aan het eind van fase 2. De gebundelde, integrale denkrichtingen en het advies voor de borging van de opbrengst, op basis van de collectieve visievorming over de Omgevingsvisie.

Het derde doel richt zich op het ontwikkelen van een eigen werkwijze. De wet zegt alleen dat er participatie moet plaatsvinden, maar niet hoe dat moet. Dit geeft gemeenten ruimte om een eigen werkwijze te ontwikkelen die past in de lokale context. Het gaat hier om het lerend ontwikkelen van die werkwijze en dit tijdens deze fase goed te documenteren. Het liefst afgezet tegen een aantal elementaire criteria. Hier gaan we in de volgende paragraaf nog verder op in.

2.2 Het hart van het proces

De Omgevingswet regelt wat de overheid moet doen en hoe ver de overheid daarin mag gaan ten opzichte van burgers en bedrijven. 'Vertrouwen' is daarbij de basis: vertrouwen in participatie, in initiatiefnemers, vertrouwen van de burger in de overheid en vertrouwen tussen overheden. Vertrouwen is een groot maar ook een kwetsbaar goed.

Om zorg te dragen voor de *basis van vertrouwen* vinden wij het cruciaal met een aantal elementaire criteria te kunnen werken over de kwaliteit van het participatieproces, die tevens een fundamenteel kader aangeven zodat de deelnemers houvast hebben over wat de verhoudingen zijn en wat de

bedoeling is. Deze criteria kunnen in de loop van het proces nog worden aangevuld. Ook de maatschappelijke klankbordgroep zal worden gevraagd hierin mee te kijken en te adviseren. De elementaire criteria zijn:

- ervoor zorgen dat een betreffende vraag of kwestie aan de juiste mensen wordt voorgelegd en dat de deelnemers representatief zijn t.o.v. van de mensen die de kwestie aangaat;
- toegankelijkheid, d.w.z.:
  - *traject-transparantie*: helderheid over wat, wanneer gebeurt, waarom en voor wie en ook wat er niet gebeurt (wat ontbreekt er nog?),
  - *begrijpelijkheid*: zorgdragen voor het juiste, toegankelijke taalgebruik,
  - *navolgbaarheid*: helderheid scheppen over kaders bij het begin van het participatieproces en helderheid over de wijze waarop de opbrengst wordt verwerkt,
  - *terugkoppeling*: zowel deelnemers als volgers kunnen zien wat er met bijdrages is gedaan en hoe die onderdeel uitmaken van een groter doel.
- zorgdragen voor borging, d.w.z. dat de interne gemeentelijke organisatie (systeemwereld) zich inzet te leren met de samenleving (leefwereld) over de eigen werkwijze om vervolgens werk te maken van vastlegging en inbedding.

2.3 Uitgangspunten en aandachtspunten

Uitgangspunten

De uitgangspunten voor de regie van dit proces sluiten nauw aan op de elementaire criteria:

- *Traject-transparantie*: dit om bereik, betrokkenheid, borging en basisvertrouwen te bevorderen. Dit betekent duidelijkheid over momenten van instappen voor een deelnemer met bepaalde interesses en/of belangen, en ook over de momenten van terugkoppeling voor zowel de onderdelen als het gehele participatieproces voor de Omgevingsvisie van Hilversum. Middelen zijn hier o.a. een heldere alomvattende tijdslijn en een parallel afgestemd communicatieregime;
- *Navolgbare analyse en interpretatie van inbreng*: bovenstaand uitgangspunt betekent navolgbaarheid van de analyse en interpretatie van de input, zowel kwantitatief³ als kwalitatief⁴, en hoe de diverse inbreng onderdeel wordt van 'de denkrichtingen' en de Omgevingsvisie;
- *Traject voor borging*: inhoudelijke- en procesuitkomsten, van het participatieproces zelf, leiden tot een borgingsadvies in nauwe samenwerking met de gemeentelijke organisatie en ondersteund door de adviezen vanuit de maatschappelijke klankbordgroep.

Aandachtspunten

We noemen er hier vier. Deze aandachtspunten zijn pijlers voor onze benadering:

1. *Stakeholdersanalyse*

We zetten nauwgezet in op het goed verzorgen van de vraag 'wie'; wie participeert er en wie is erbij nodig? We hebben daarbij zowel breed gedefinieerde als kwestie-specifieke analyses van de belanghebbenden nodig. Vervolgens hebben we overzicht nodig van welke belanghebbende(n) op welk thema moeten worden aangehaakt. Deze stakeholdersanalyses worden samen met de gemeentelijke organisatie gedaan, ook de maatschappelijke klankbordgroep heeft hierin een rol.

---

³ peilingen, enquêtes, ideeën plaatsen op een kaart, agenderen, prioriteren

⁴ workshops, sessies met maatschappelijke klankbordgroep, thema- en wijkgerelateerd, input adviesraden

2. *Werken met een Maatschappelijke klankbordgroep*

De gedachte is dat een maatschappelijke klankbordgroep functioneert met een brede blik op de omgeving en vandaaruit gevraagd en ongevraagd advies geeft op het proces. De klankbordgroep bestaat uit een doorsnede van de Hilversumse samenleving: Hilversumse bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en mensen uit bestuur en de gemeentelijke organisatie. In samenspraak met IDBVV is de samenstelling van deze klankbordgroep geïnitieerd vanuit de gemeentelijke organisatie. Die samenstelling kan worden aangevuld vanuit de maatschappelijke klankbordgroep zelf. De klankbordgroep krijgt een onafhankelijk voorzitter. De wethouder maakt deel uit van de klankbordgroep, met een eigen rol. De klankbordgroep komt 6 keer bij elkaar en start in week 23.

3. *Tussenruimte*

Met onze inzet van het concept *Tussenruimte* zorgen we voor (de ontwikkeling van) omgangsvormen tijdens het participatieproces. De *Tussenruimte* is een manier om deelnemers, hun rol, het doel en de manier waarop we dat bereiken, vanuit een veilige, neutrale en vertrouwenwekkende manier te benaderen. Deze waarden zit verweven in hoe wij werken, en zullen worden ingezet in het programma, door de manier van modereren en door het inzetten van (symbolische) hulpmiddelen, maar ook tijdens voorgesprekken, gesprekken op straat en ook in het overleg met de ambtelijke organisatie. We zetten hierbij verschillende regels, kaders en routines (of zelfs rituelen) in.

4. *Atelier van de Toekomst*

In het Atelier van de Toekomst, het zomeronderdeel van het participatieproces met ook nadrukkelijk een fysieke component, is er met dit concept ook ruimte voor gevoelens en emoties, het stellen van beschouwende vragen en om kleur te bekennen. De simpele vraag is belangrijk: wat zouden we kunnen willen? Omdat het willen ook met het kunnen wordt verbonden. Het vraagt om verbeeldingskracht om het ons voor te kunnen stellen: hoe ziet een duurzame en kwalitatieve leefomgeving eruit? Hoe werkt het? Hoe is het daadwerkelijk voor ons om daar deel van te zijn? En ook: hoe is het eventueel voor de één anders dan voor de ander? In het Atelier van de Toekomst krijgt ook de samenwerking met Stichting Omgevingseducatie vorm waarbij op scholen door kinderen en jongeren is gewerkt aan toekomstbeelden en -verwachtingen.

De werkvormen in het Atelier van de Toekomst bieden de bijdragen van mensen ook een context. Dit gebeurt door de wijze van verbeelding met een expositie, de inleidingen van sessies door inspiratoren, de open en gesloten vragen die worden gesteld tijdens de sessies met de kwalitatieve werkvormen zoals online workshops en ideeën generatie en permanent online met behulp van meer kwantitatieve werkvormen zoals stellingen, peilingen en enquêtes.

Die context leidt in waar het eigenlijk globaal over gaat:

- wat kan een klimaatneutrale omgeving zijn. Een van de meest centrale opgaven voor de Omgevingsvisie: waar staan we nu (2021) en waar zouden we naartoe op weg *kunnen* willen (2040)?;
- hoe het is om te leven in een duurzame, klimaatneutrale omgeving. Wat vraagt dit van ons als mens? Hoe leven we (dan)? Hoe gedragen we ons? Wat doen we en ook wat laten we?;
- hoe de keuzes voor de kwaliteit van de leefomgeving invloed uitoefenen op sociale verhoudingen, economische uitkomsten (welvaart), gezondheid (welzijn) en het milieu;
- hoe de eigen inbreng en het eigen belang deel wordt van een geheel, aansluit bij een context, mogelijk onderdeel gaat uitmaken van een dilemma.

Een van de specifiek programma's in het 'Atelier van de Toekomst' gaat dan ook over "Dilemma's en scenario's" waarbij de werkvorm 'Dilemmalogica' wordt ingezet. Hierbij worden nieuwe allianties in beeld gebracht, en daarmee kansen voor samenhang en samenwerking.

III. HET PROGRAMMA

3.1 Participatiestrategie: bereiken, betrekken en borgen

ALGEMEEN EN CORONA

Mede gezien de onzekere ontwikkelingen rondom corona, zetten we in op een combinatie van off & online programma: sessies met beperkte fysieke toegang gecombineerd met streaming. Zodra het mogelijk wordt, schakelen we zo veel mogelijk over naar fysieke sessies. Wat offline kan doen we offline: interviews op straat in de wijk, ondersteund met de buurtbus (en laptop).

BEREIKEN (juni, juli)

Bereiken: gericht op mobilisatie, fysiek en digitaal. Doel: zo veel mogelijk Hilversummers bereiken met aandacht, informatie en de oproep te participeren. Speciale aandacht voor groepen die minder in contact staan met de gemeente.

BETREKKEN (juni, juli, augustus, september)

Betrekken: gericht op inhoud, fysiek en digitaal. Hier gaat het over de wijk en over brede thema's. De input wordt samengebracht in het Atelier van de Toekomst, waar de nadruk ligt op scenario's en integraliteit, om te komen tot een of meer integrale denkrichting(en). In deze fase zijn geen actieve sessies tijdens de zomervakantie belegd maar kan wel online input worden geleverd.

BORGEN (oktober, november, december)

Borgen: opleveren van denkrichting(en) met advies over de borging daarvan in fase 3. Het borgingsvraagstuk krijgt continu actief plek en aandacht tijdens het proces. Inhoudelijk werken met prioritering (agenderen) en wijkgerichte opgaven. Fase met terugkoppeling van uitkomsten met deelnemers en volgers. Ter afsluiting een evaluatie van het participatieproces met de deelgenomen Hilversummers en partijen.

3.2 Programma-onderdelen

De wijk- en thema-sessies: 15 juni -8 juli

We bewandelen steeds tegelijkertijd 2 sporen:

1. Themagericht: accent op stakeholders
2. Wijkgericht: accent op leefwereld

Bij de sessies zullen de ambtelijke organisatie en experts ook deelnemen. De bevindingen vanuit deze beide sporen worden geïntegreerd in het Atelier van de Toekomst vanaf eind augustus tot eind september.

Inhoudelijk

- We sluiten aan op de uitkomsten, producten en betrokkenheid uit fase 1, zoals de 'Omgevingsfoto'. Deze productie wordt (deels) gebruikt bij inleidingen voor de sessies in de wijk- en themasessies.
- We staan stil bij (het effect van) de gemaakte tussenstap, waarin gemeente en een deel van de gemeenschap ambities uit de MRA ondergeschikt hebben gemaakt aan de Omgevingsvisie en samen een proces hebben afgesproken.
- We verbinden en verdiepen, aansluitend op eerder gestelde inhoud en afspraken.

Over het gebruik van online middelen en tools:

We willen werken met een totaalproduct voor kwantitatieve en kwalitatieve werkvormen, goed beheer en analyse-instrumentarium. Dat laatste zien wij als essentieel voor de verwerking en

borging van de uitkomsten van het proces. Er is instrumentarium nodig waarmee zodoende een grote mate van transparantie te bieden is over de uitkomsten en de verwerking daarvan. Keuze om te werken met een platform zoals Citizenlab zien wij als belangrijke bijdrage aan de borgingsopgave.

Bereik via verschillende kanalen

Naast een stadsbrede mediacampagne wordt gewerkt met sleutelfiguren in de wijken en de buurtcoördinatoren. De klankbordgroep, met daarin leden van HOP2040, draagt ook bij. De stakeholdersanalyses zorgen voor gerichte uitnodigingen om partijen te betrekken. Een brief wordt aan alle Hilversummers geschreven, dit omdat HOP2040 en de buurtcoördinatoren ons adviseerden dat dit beter werkt dan het inzetten van huis aan huis bladen. Daarnaast wordt samengewerkt met Stichting Omgevingseducatie; het programma met kinderen en jongeren. Hierdoor ontstaat een 'diep' bereik in de wijken, doelend op brede betrokkenheid bij zowel de kwantitatieve participatiewerkvormen (peilingen en enquêtes) als de kwalitatieve werkvormen (online workshops en ideeën generatie).

Atelier van de toekomst: 23 augustus – eind september

Integrale sessies met bijzondere gasten en inspiratoren waarbij ook gebruik wordt gemaakt van creatieve werkvormen. Betrekken van Stichting Omgevingseducatie
Permanente expositie/ canvas van uitkomsten en proces.
Openingstijden: dinsdags en donderdags (10.00 – 21.00u, afhankelijk van programma) en zaterdagmiddag (o.v.)

Toekomst en terugkoppeling: oktober

Schrijven aan Denkrichting(en)

Schrijven van borging

Terugkoppeling naar deelnemers en volgers, ruimte voor reactie. Dit gebeurt tijdens twee sessies in oktober: een bespreking en een (feestelijke) afsluiting, programma nader te bepalen.

BVS met raad: 28-10, presentatie denkrichting en borging

Evaluatie participatie

November en begin december, programma nader te bepalen.

Uitgelicht: wie willen we hoe betrekken?

Samen optrekken met Omgevingseducatie

Kansen:

- betrekken van kinderen en jongeren in diverse programmaonderdelen
- inhoudelijke inbreng vanuit resultaten programma Stichting Omgevingseducatie
- programma met kids/jongeren helpt bij het bereiken/betrekken ouders
- jongeren peilen op wens voor een specifieke rol in programma
- leren van gebruikte instrumenten en onderwerpen
- meetellen in representativiteitsbeeld

Op straat: inzet van de buurtbus

De buurtbus speelt een speciale rol bij het bereiken van speciale groepen, zowel t.b.v. betrekken bij online tools als bij de inhoudelijke sessies. Het is dan ook essentieel dat goed wordt bijgehouden hoeveel en door wie er wordt bezocht. Vragen om contactgegevens indien mogelijk t.b.v. mailing, uitnodiging, informatie. Bij de bus is het belangrijk dat er mensen zijn met instructie om laagdrempelig te praten, delen, vragen te stellen en te betrekken. Dit kunnen vrijwilligers zijn, zoals door HOP2040 aangeboden. Zij krijgen een briefing. Bij de bus wordt gebruik gemaakt van offline betrekken, zoals met een papieren enquête of een touch screen.

Raad en Beelvormende sessies

Er zijn 4 beeldvormende sessies voorzien tot eind van het jaar. Voor de 2 laatste is het programma bepaald:

- 28 oktober: over de denkrichting en de borging
- 1 december: over de evaluatie van de participatie

Voor de twee eerste sessies is het volgende voorzien:

- 16 juni: informatief over het programma, een doorkijk naar integraliteit, betekenisvolle participatie en de verschillende rollen daarin.
- 8 september: voortgang over en betrokkenheid bij het Atelier van de Toekomst

De momenten met wethouder Floris Voorink

We voorzien een aantal momenten met een rol voor de wethouder:

- de kick off (9 juni 2021),
- de opening van het Atelier van de Toekomst (23 augustus),
- afsluitende bijeenkomst (n.t.b.), met een afsluitend woord,
- enkele nader te bepalen mediamomenten, afhankelijk van uitkomsten en opbrengsten tijdens het programma, gericht op terugkoppeling, en bedoeld om gezamenlijk succes ook gezamenlijk te communiceren.

Bij elk van deze momenten streven we naar een beeld waaruit spreekt dat de systeem- en leefwereld samen tot deze (denkrichting van de) Omgevingsvisie willen komen.

College

- alle wethouders hebben hun eigen wijk
- werken aan een integrale denkrichting betekent aandacht van elke wethouder voor het geheel
- in samenspraak met de opdrachtgever afstemmen van informeren van het College

3.3 Communicatiestrategie

Karakter kernboodschap

- Hilversum 2040 als beeldmerk
- Tutoyeren
- Keuzes bieden hoe, wanneer en waarop je kan bijdragen (tijdspad)
- Je mening telt, dus deel die dan ook
- Prikkelen/schuren
- Verhalen ophalend
- Met beelden werken
- Niet polariserend maar verbindend

Kenmerken strategie

Een zorgvuldige combinatie van:

- Lef, toegankelijk, zichtbaar, herkenbaar, uitnodigend, licht, transparant
- Hilversums DNA (taal)
- Snelheid is geboden
- Zichtbaar op ooghoogte en vanaf de straat
- Zichtbaar in het centrum en in de wijk
- Inzet van lokale sleutelfiguren in wijken, verenigingen, maatschappelijke organisaties (netwerk, taal, hulp, flyer)
- Inzet van digitale (sociale) netwerken
- Timeline: er is steeds duidelijk hoe, wanneer en waarop je kan aansluiten
- Blijvend terugkoppelen; online en in het Atelier, het canvas (een combinatie van digitale en fysieke expositie) met beeld, samenvatting en verhalen
- Betrekken van alle partijen waarbij ook het college van B&W en de raad en raadcommissieleden worden uitgenodigd voor deelname als toehoorder (en vraagbaak).

Inzet van middelen

Om te bereiken:

- Stad: posterserie, kick off, persmoment wethouder
- Buurten: buurtbus, buurthuizen, verenigingen, buco's, social media
- Website: info, timeline, polls, enquêtes, nieuws
- Mailings: stakeholders, adviesraden, SIG's (Special Interest Groups)
- Media: lokale krant, lokale omroep, gemeentelijke oproep
- Oproep gemeenteraad
- Oproep via betrokken scholen en kids bij Stichting Omgevingseducatie
- Brief aan alle Hilversumse huishoudens per wijk

Om te betrekken:

- Sessie-programma: in de wijk en op inhoudelijke thema's
- Online: link maken tussen bereiken en betrekken bij programma
- Offline: straatgesprekken bij de buurtbus
- Oproep: schrijf essay, vertel droom bij foto of tekening
- Programma Atelier van de Toekomst
- Kids en jongeren uit het programma Stichting Omgevingseducatie een rol geven in de sessies en Atelier
- Ouderen: idem
- SDG's als instrument gebruiken bij inhoudelijk programma

Om te borgen:

- Transparantie; terugkoppeling en vooruitzicht bieden middels online platform
- Canvas: expo digitaal en fysiek met beeld, samenvatting en verhalen, met uitkomsten van online instrumentarium van platform
- Adviezen klankbordgroep
- Bijhouden en laten zien van leerpunten tijdens hele project
- Steeds bewaken van bieden van terugkoppelen
- Steeds bewaken van bieden van vooruitzicht (wat levert het op, wat komt er hierna)

3.4 Planning

Wijk-sessies				Buurtbus		
	Week	Datum	Tijd	Week	Datum	Dagdeel
Centrum	24	Di 15 juni	19.30 - 22.00	23	Wo 9 juni	11.00 - 15.00 **
Zuidwest	24	Do 17 juni	18.15 - 20.45 *	23	Za 12 juni	Ochtend
Oost	25	Di 22 juni	19.30 - 22.00	23	Za 12 juni	Middag
Zuid	25	Do 24 juni	19.30 - 22.00	24	Za 19 juni	Ochtend
Zuidoost	26	Di 29 juni	19.30 - 22.00	24	Za 19 juni	Middag
Meent	26	Do 1 juli	19.30 - 22.00	25	Za 26 juni	Ochtend
Noordwest	27	Di 6 juli	19.30 - 22.00	25	Za 26 juni	Middag
Noordoost	27	Do 8 juli	19.30 - 22.00	26	Za 3 juli	Middag

* Aangepast tijdstip i.v.m. speeldag Nederlands elftal in EK

** Kick off met wethouder, op de markt

Thema-sessies			
Thema's	Week	Datum	Tijd
DNA Hilversum, gezondheid/inclusie, economie	25	Di 22 juni	15.30-19.00
Klimaat, water/bodem, economie	26	Di 29 juni	15.30-19.00
Gezondheid/inclusie/welzijn, economie, wonen/ demografie	26	Do 1 juli	15.30-19.00
Groen/biodiversiteit, mobiliteit, luchtkwaliteit	27	Di 6 juli	15.30-19.00

Bijzondere momenten			
Omschrijving	Week	Datum	Tijd
Kick off met wethouder	23	Wo 9 juni	tijdstip tussen 11.00 – 15.00
BVS gemeenteraad	24	Wo 16 juni	avond
Schoolvakantie	28-33	12 juli – 22 aug	
Opening Atelier van de Toekomst	34	Ma 23 aug	n.t.b.
BVS gemeenteraad	36	Wo 8 sept	avond
Sluiting Atelier van de Toekomst	39	Do 30 sept	n.t.b.
1 ^e borging en terugkoppeling	41	Di 13 okt	avond
Herfstvakantie	42	16 – 24 okt	
2 ^e borging en terugkoppeling	43	Di 26 okt	avond
BVS gemeenteraad	43	Do 28 okt	avond
Evaluatie	44-49	n.t.b.	
BVS gemeenteraad	48	Wo 1 dec	avond

IV. Begroting

Inzet IDBVV

Omschrijving	bedrag
▪ opleveren Plan van Aanpak	€ 4.000,00
▪ presentaties	€ 4.000,00
▪ afstemming intern/extern	€ 21.000,00
▪ voorbereiding programmaonderdelen	€ 28.000,00
▪ uitvoering programmaonderdelen	€ 9.900,00
▪ verwerking uitkomsten	€ 7.500,00
▪ opleveren Denkrichting(en) en borging	€ 6.500,00
▪ evaluatie	€ 6.000,00
Totaal	€ 86.900,00

Uitvoeringskosten

Omschrijving	bedrag
▪ huur atelierruimte	€ 12.000,00
▪ verslaglegging	€ 10.000,00
▪ online platform	€ 30.000,00
▪ participatiemiddelen/huur buurtbus/ inhuur expertise	€ 17.000,00
▪ communicatiemiddelen	€ 14.000,00
▪ klankbordgroep	€ 10.000,00
▪ afsluitende bijeenkomst	€ 2.000,00
Totaal	€ 95.000,00